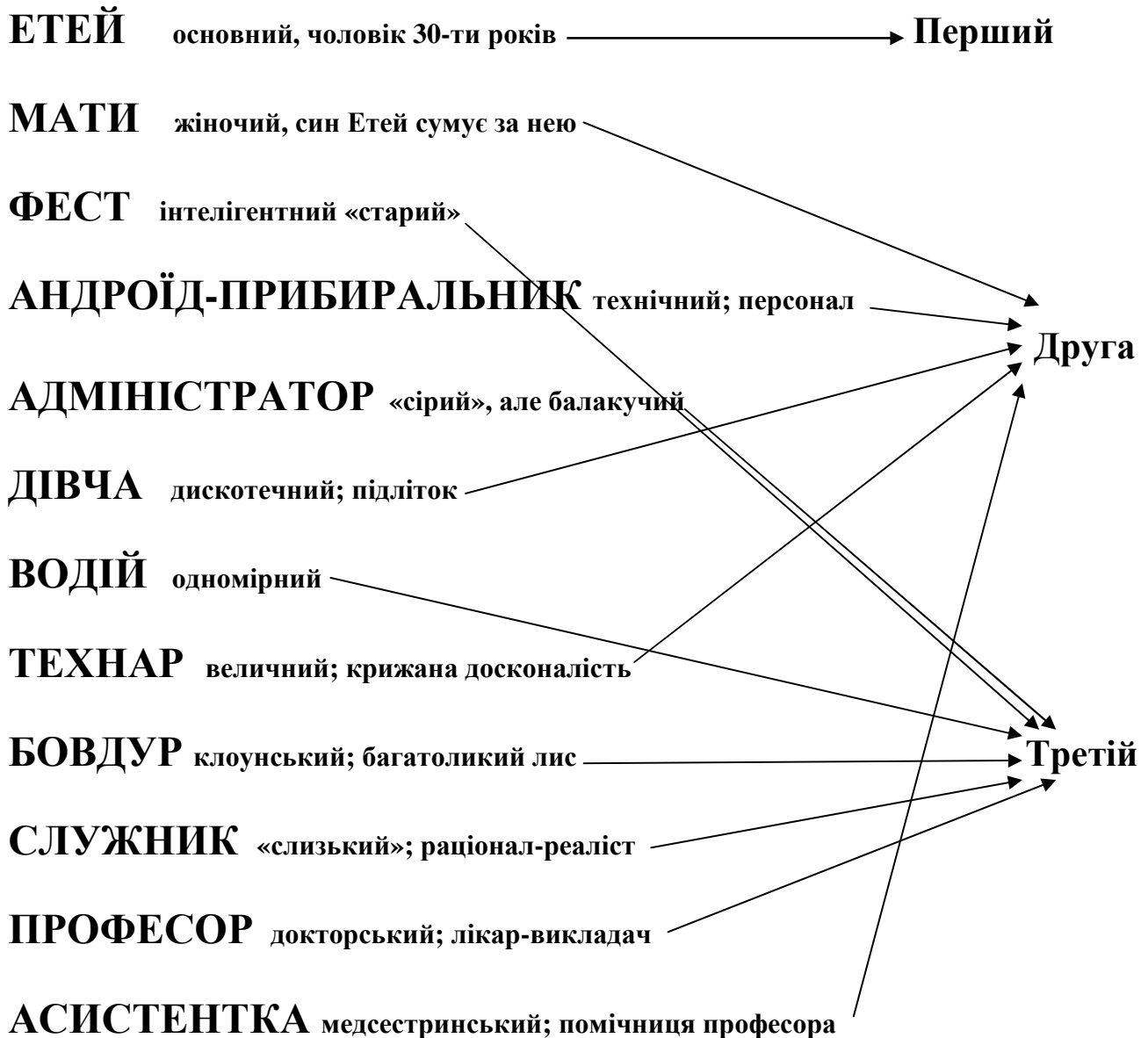

Артем Вишневський

КЛАПТИКОВА ПОРОДА

(для тріо з масовкою)

ДІЙОВИЙ ТИПАЖ:

а також

КЛАПТИКОВІ ЧОЛОВІЧКИ

та усі інші

Невеличка кімната. Посередині - ліжко. Збоку - крісло. Далеко перед ним, майже на самому початку кімнати - білий халат.

Світло.

На ліжку, загорнувшись у покривало майже до самих кінчиків вух в позі ембріона лежу я. Біля мене сидить Мати. Вона тримає у руках барвисту книгу (не можу розібрати назви). Навпроти - крісло (бачу лише його широку спинку). Я до матері спиною. Здалеку долинає її лагідний голос.

Мати: *(читає)* ...І було Велике Природне Перетворення, - і Земля переродилася. Настала Нова Ера. Але повністю знищити Хворобу не вдалося. Вона заховалася і знову чекає на свій час. А тому ще досить довго передавалася головна ознака її перших проявів - Поява Клаптикових Чоловічків. І необхідно було пам'ятати, що безпосередніми носіями хвороби були не вони, а ті, хто їх не помічав... Ну ось і все *(різко закриває книжку і викидає її кудись убік)*... А тепер ти мусиш виконати свою обіцянку і добряче виспатись, - звичайно, якщо хочеш у визначений час побачити клаптикових чоловічків... Добрих снів.

Мати гладить мене по голові і йде геть. Раптом біля самого виходу зупиняється.

Мати: *(до себе)* І як я могла забути? Напевно, старість. Так багато часу пройшло. Слепа стала... Зовсім сліпа...

Мати підходить до крісла з широкою спинкою і за руку стягує звідти клаптикового чоловічка. Вони разом йдуть до виходу.

Мати: *(до нього)* Ходім зі мною. Зранку я тебе познайомлю з моїм сином, а то він зовсім не вірить у казки.

Вони виходять. Я прокидаюсь...

Перший Клаптик

Етей раптово зіскакує з ліжка. Важко дихаючи, з острахом озирається навколо себе.

Етей: Розумієте, Фест? Цей сон мене переслідує ось уже рік. Однак, сьогодні... Сьогодні з'явився клаптиковий чоловічок. У мене передчуття. Зі мною повинно щось статися. Це один з важливих... найважливіший момент у моєму житті. Я чекаю. Нервуюся. Знову чекаю. І мені постійно здається, що ось ще секунда, - і я не витримаю. Мої пальці, руки, - та й усе тіло, - судомить. Я почуваюся як абсолютний холод і спопеляючий вогонь одночасно. Не знаю, скільки це ще має продовжуватись і коли воно закінчиться, але... скоріше б. Я

боюся лише одного, що не доживу до цього моменту. Мені здається... Ні! Я знаю! Я іноді бачу строкатих чоловічків, - і це не сон... Розумієте? Ви чуєте мене, Фест?!

Крісло повертається на місці на 180°. У ньому сидить Фест.

Фест: Мій, друже, не волайте так. У мене гарний слух. Я думаю, ви дещо поспішаєте. І ваш стан, і сон загалом, можуть бути цілком викликані якоюсь недугою.

Етей: І я про це ж. Наше суспільство захворіло.

Фест: Ви усе сприймаєте занадто, гіпер. Так, наше суспільство хворе, - і ніхто не робить таємниці. Усі живуть з цим, - до того ж, напевно, з того часу, як виникло людство. Ця непомірна жадоба до наживи, до задоволення найганебніших бажань, те, як вони кожним нарощуються і плекаються; лінощі (*із запалом*), гнів, жорстокість, нестримна хіть, переїдання, усепоглинаюча автоматизація, наївний оптимізм, ненависть...! (*опам'ятався*) Вибачте, у мене також іноді здають нерви. Однак, повірте моїй кваліфікації лікаря, але, перш за все, як вашого відданого друга, що ці хвороби завжди існували не через те, що їх ніхто не міг вилікувати (це, хоча і складно, але цілком у наших силах), - вони необхідні для самої людини, щоб вона себе відчула тим, ким є насправді - твариною, яка всього-на-всього спромоглася зачепитися за найвищий щабель еволюційної драбини.

Етей: Але ж ви не можете заперечувати, що хвороба прогресує!

Фест: (*втомлено*) Мій друже, я вже втомився щось заперечувати. Мій час бунтарства минув декілька десятків років тому. Це вас зараз кидає то в жар, то в холод. Для мого ж віку це - неможлива розкіш. Хоча, й зараз я порадив би вам краще любити цей світ, адже з роками стає все легше й легше його ненавидіти.

Етей: Що ж мені робити?

Фест: Я тільки знаю, що вам ще рано підсумовувати своє життя, а ви, здається, навпаки - тільки цим і займаєтесь. Відокремились у маленькому приватному будинку від усього світу і чогось чекаєте. Повірте, це Щось не станеться всередині ваших чотирьох стін. Займіться, нарешті, чимось, крім снів.

Етей: Але ж я нічого не вмію.

Фест: У нашому світі це вже, на жаль, не проблема. Працюють механізми. Вони забезпечують нормальне людське життя усім необхідним. Навіть більше того. Через віртуальні мережі люди стали ближчі одне одному, ніж були до цього.

Етей: То що ж ви мені порадите? Замовити комп'ютер?

Фест: Навіщо так поспішати? Просто, вийдіть спочатку у навколишній світ зі своєї мушлі.

Етей: Навіщо?

Фест: Ну, що за дурні запитання?! Та для того, хоча б, щоб змінити місце проживання! Це вас, принаймні, розважить.

Етей: Не знаю...

Фест: *(вставши з крісла)* Геть усі сумніви! *(дістає з кишені візитку і дає Етею)*

Етей: Що це? *(бере картку)*

Фест: Дані одного мого знайомого адміністратора. Вам треба тільки знайти його. Він усе зробить.

Декілька клаптикових чоловічків за спинами Етея і Феста швидко виносять кудись ліжко. Етей, почувши легкий шум, обертається.

Етей: Ліжко...

Фест: Що "ліжко"?

Етей: Тут стояло ліжко.

Фест: *(знизавши плечима)* Не знаю. Я сидів у кріслі.

Етей: *(скрушно)* Я вже втомився чекати.

Фест: Знаєте, я вас сам заведу до цього адміністратора.

Етей: Ні, я повинен нарешті зробити щось без сторонньої допомоги.

Фест: Ну, тоді дозвольте хоча б вивести вас з цієї нервової атмосфери, яку ви вперто називаєте "домівкою".

Етей: Я так звик до цього всього.

Фест: *(бере його під руку)* Нічого-нічого...*(йдуть разом до виходу)* Проведете мене трішки, як гостя, - і одразу ж рушайте до адміністратора. Чуєте? Прямо туди...

Виходять.

У крісло миттєво стрибає клаптиковий чоловічок (1-ий)

1-ий: ... Фест, я не знаю, чи ви зрозумієте..., але я знову бачив той сон... Мені іноді здається, що це скоро переросте у божевілья...*(змінює тон)*... Ні, мій друже. Ви ні у чому не винні. Ці страхи, сни та інші речі, які вас турбують, - всього-на-всього, наслідки існування суспільства. Я навіть скажу більше: лінощі *(розпаляється)*, гнів, жорстокість, безмірна хіть, об'їдання, усепоглинаюча автоматизація, наївний оптимізм, ненависть - усе через цих *(встає на крісло)* всюдисущих Клаптикових Чоловічків! *(спокійно кланяється)* Я закінчив. *(падає разом з кріслом)*.

З'являються інші клаптикові чоловічки і співають свою пісню:

Пісня клаптикових чоловічків

1. Сонце сідало, світло ховало, ніч наступала, морок прийшов,
Зірки зірвались, темінь упала, лиш місяця шмат зі стелі-неба звисав.
2. Наступного дня зійшла скибка сонця, крихти проміння вітер жбурляв,
Там, де була сонячна квітка, сірий клопоть неба одиноко кружляв.
3. Людина не бачить і не розуміє, забула про віру, забула надію.
Одвічне минуле всю пам'ять втрачає, із клаптиків світу реальність сшиває.

4. Клаптикові чоловічки: ромб, квадрат, трикутник, стрічки,

Сміху кусень, страху шмат, - все ми маємо! Віват!

*Клаптикові чоловічки увесь цей час танцюють, водять хороводи.
Витягують до себе якусь дівчину, одягають її у щось, - і це виявляється
Андроїд-прибиральник. Врешті-решт, усі клаптикові чоловічки розбігаються.
Андроїд-прибиральник завмирає.*

Другий Клаптик

Входять Етей та Адміністратор.

Адміністратор: Проходьте, проходьте, пане Етей... Оглядайте свої теперішні володіння. Питайте, не соромтесь...

Етей: Не хвилюйтеся за мене. Я вже дорослий.

Адміністратор: Звичайно ж, звичайно ж... Я зовсім не хотів вас образити... Просто, у мене така робота: говорити, говорити і ще раз говорити, - як сказав, здається, один відомий класик... На жаль, ніяк не пригадаю його імені. Ви не допоможете?

Етей: Хитун-Бовтун.

Адміністратор: ...Здається, ні. Хоча, десь я це зустрічав, але, на жаль, не читав..., не читав... Як ви кажете? Хитун-Бовтун?... (*Етей мовчить*) У будь-якому разі, я впевнений, що це не мій класик. І неважливо. Врешті-решт, ви ж не книги вибираєте? А може... (*помітивши втомлений вираз обличчя Етея*) Ну, ні - так ні. Я не хотів вас образити. Знаєте, зараз багато хто навіть з дому не виходить. Навіть порозмовляти немає з ким. Так і проживаємо. Нестача спілкування...

Етей: Ви когось звинувачуєте?

Адміністратор: Що?...А ви знаєте... (*помічає Андроїда-прибиральника, - швидко "хапається" за нього*) Ось. Подивіться, що з цими андроїдами.

Акумулятори, батареї... А ще пишуть.. - здається я десь читав (звичайно ж, це - нісенітниця), - що їм, тобто цьому бездушному металобрухту, зовсім не потрібні люди. Уявляєте, це про тих, з ким навіть як слід поговорити не можна. Я вже не кажу, щоб хтось з них став поетом чи прозаїком, - це справжній абсурд, фантастика. Ви, сподіваюсь, не з комісії по захисту прав механізмів?

Етей: Ви знаєте, я іноді утискаю крани у ванні і, страшно подумати, експлуатую телевизор.

Адміністратор: Ви мене розігруєте.

Етей: Навіть не думав. А знали б ви, що я роблю з холодильними камерами і повітряними агрегатами.

Адміністратор: Що?

Етей: Я їх ігнорую.

Адміністратор: Як це?

Етей: Ну, це, коли вони гудуть, тобто, пардон, намагаються щось сказати, - я не звертаю уваги.

Адміністратор: У вас досить оригінальний спосіб мислення... Але ви мене все одно не розумієте. Я ж вам не кажу про нижчі форми механізмів, - ці, м'яко кажучи, шудри машинного світу. Це ж тьху! - і розтерти. Є набагато досконаліші представники. Однак, і їх навряд чи можна ставити нарівні з людиною. Так, я знаю: роботи роблять роботів, доглядають за ними... І все ж, це твердження професора Європейського Технологічного університету ім. Технарха (Хай живе Технатор!), цього "прототипного" пророка, як називають його деякі андроїди, 0 я кажу про Атомінуса Залізняка, - не проходить ні в які дверні рамки.

Етей: Ви про що?

Адміністратор: Як про що?! Невже ви не чули?! Він стверджує, що у механізмів є душа! У цих почасти безголових, безсердечних і безсловесних ідіотів без найменшого почуття гумору є таке досконале суто людське енергетичне утворення як душа...

Етей: Тепер вже ви мене розігруєте.

Адміністратор: Ви що, з неогалактичної оболонки виродились?! Та декілька днів тому церква канонізувала першого робота. Він причислений до лику святих за те, що простояв у церкві декілька тижнів підряд під час Великого Посту і відрікся від електрики. Перед тим, як у нього зовсім сіли (*покрутив пальцем біля скроні*) батарейки, він встиг заявити, що своїм єдиним творцем визнає лише Бога.

Етей: І як на усе це реагують?

Адміністратор: Як хто. Переважній більшості людей давно усе байдуже... А щодо роботів, то вони завзято наповнюють себе банками даних. Один спромігся нещодавно закинути у Всесвітню Віртуальну мережу, що він - результат еволюції людини. Коротше кажучи, роботи пішли від людей.

Етей: Це лише дурні слова.

Адміністратор: Аби ж то. Йому вдалося десь знайти інформацію, яку він називає своїм "Істинним аргументним базисом". Ніби-то, одного стародавнього робота звали Адам, а на основі вийнятої з нього якоїсь мікросхеми створили андроїда жіночого типу "Єва". Уявляєте?

Етей: Світ більше не належить нам.

Адміністратор: Ну, навіщо так драматизувати? Песимізм уже не в моді. Врешті-решт, вони всього на всього (*підходить до Андроїда-прибиральника*) дурні механічні тваринки. Деякі, щоправда, досить привабливі. Я їх тут тримаю через любов до прогресивного мистецтва. Вони навіть, зрозумійте мене правильно, іноді ламаються. До речі, такі випадки трапляються усе частіше. Андроїди-працівники втуплюються у вікна і... "зависають". (*поспішно*) Звичайно ж, у нас це рідкість. (*натискає на щось у Андроїда прибиральника і кричить йому на вухо з насмішкою*) У буду! (*сміється*) В майстерню!

Андроїд-прибиральник йде. Етей дивиться у вікно. Адміністратор це помічає, підходить.

Адміністратор: От я теж не можу зрозуміти, що там цікавого. Справжня природа вже нікого не захоплює. Ну, посудіть самі, що привабливого може бути в реальності? Усе - сірість і буденність. Тим більше, що вид у вікні ви можете змінювати, лише натискаючи (*ніби йде щось вмикати*) ...

Етей: (*скрикує*) Не чіпайте! Нехай справжнє.

Адміністратор: Та як хочете... Не хвилюйтеся. Я ж хотів тільки...

Етей: Віртуальність - це дико і не по-людськи.

Адміністратор: Але ж там темінь...

Етей: А тут що?

Адміністратор: Тут? Усе, що вам необхідно... Натискаєте кнопку...

Етей: Що у вас через слово "кнопка", "кнопки"... Де земля?

Адміністратор: (*йде в один бік*) Натискаєте...

Етей: ..., сонце...?

Адміністратор: (*в інший*) Сонце у нас тут...

Етей: ..., повітря...?

Адміністратор: У нас найсучасніший кондиціонер...

Етей: Та щоб ви усі зависли! Я повертаюся додому...

Адміністратор: Розумієте... Тут така ситуація... Наші ремонтники виявили, що там досить низький рівень безпеки, і це загрожує...

Етей: Що ви маєте на увазі?

Адміністратор: Словом, вашої старої халупи вже не існує. Там будується...

Етей: Я ж ще не давав на це своєї згоди...

Адміністратор: Безпека людини для нас перш за все!

Етей: Та пішли ви всі!

Адміністратор: Головне - залишатися спокійним. У нас тут є свій штатний психолог. Двадцять четвертий поверх. Номер...

Етей: Ну, тоді - я піду! (*вибігає геть*)

Адміністратор: Куди ви? У нас є й інші пропозиції...(*біжить за ним*).

Третій Клаптик

Декілька клаптикових чоловічків виходять, тягнучи за собою велике важке крісло. З іншого боку з'являється Дівча у стереонавушниках. Вони "сунуть" назустріч одне одному, нічого навколо не помічаючи. Врешті-решт, зіштовхуються. Дівча вищить, - не через те, що вона злякалась клаптикових чоловічків, а тому, що взагалі на щось наштовхнулась. Побачивши, що це всього-на-всього крісло і ретельно його обдивившись, Дівча не без хвилювання сідає у нього. Трохи розслабившись і вже не оглядаючись, вмикає свій плеєр. Звучить музика. Дівча одягає темні окуляри (напевно, з відеолінзами). Вибігають клаптикові чоловічки і танцюють у ритмі мелодії. Дівча, сидячи у кріслі, також іноді здійснює денс-рухи.

Здалека чуються голоси Етея і Адміністратора. Клаптикові чоловічки зникають.

Етей: Та чого ви до мене причепилися?

Адміністратор: Таких, як ви, зараз багато, але, у той же час, - вже мало... Повірте мені, я знаю вас. Ви - не такі, як інші. Ви...

Етей: Ви хоч самі розумієте, що тільки-но сказали? Ну, який я?! Кажіть - і забирайтеся геть!

Адміністратор: Попрошу вас мені не хамити! Я вам не якийсь там... Не якийсь... там. Я тут! І попросив би вас бути вічливим. Знаєте, залізяки іноді набагато приємніші від людей.

Етей: Що вам від мене треба?!

Адміністратор: Візьміть квартиру. У наш час, коли комфортних з найвибагливішими зручностями помешкань стає усе більше і більше, а людей..., - зверніть увагу, це - констатація факту (здається, я десь читав)... Так от: квартир - усе більше, а людей - усе менше. Ви уявляєте? Я вам не дозволю вмирати на вулиці, як якийсь... Зробіть це, як порядна людина, у себе вдома, у колі близьких і рідних...

Етей: У мене немає ні тих, ні інших! *(підходячи до завмерлої Дівча)* Добрий вечір. Вибачте, ви не знаєте, де найближчий вихід з міста?

Дівча повільно починає робити якісь денс-рухи і, врешті-решт, вказує рукою кудись убік.

Адміністратор: ...І я вас, не дивлячись на наше коротке знайомство, вже встиг полюбити. Полюбити як справжнього друга...

Етей: *(до Дівча)* Дякую *(виходить у той бік, куди вона показала)*

Адміністратор: Ви не знаєте, що таке дружба. А я вам скажу: дружба - це... *(зупиняється)* Не вмерете просто так, на вулиці...*(швидко біжить за ним)*

Дівча одразу ж робить танцювальний рух рукою вправо, потім знову вліво... Етей повертається. Його все ще переслідує Адміністратор.

Адміністратор: ... Особистий канал віртуального зв'язку, постійний контроль за вологістю і температурою, суто індивідуальне меню...

Етей: *(обертається до нього; визвірившись)* Геть! Геть від мене! Інакше я зроблю з вами щось страшне! *(наступає на Адміністратора)*

Адміністратор: Спокійно. Без рук. У мене теж є гордість. Я ніколи не змушую просити себе двічі. *(відступає, повертається спиною)*

Етей: *(швидко підходить до Дівча)* Вибачте знову. Але ж там висока огорожа... Ви не помилились?

Дівча не реагує.

Етей: *(вибухає)* Та що це таке?! *(хапає навушники та окуляри і кидає їх на землю)* Ви людина, чи ні?!

Дівча: *(злякано відсахується)* Не чіпайте мене...

Адміністратор: Ага! Вас уже дівчата бояться! Я - не друг! Маньяк! *(швидко втікає)*

Етей: спочатку хоче бігти за Адміністратором, відмахується і до Дівча знову) Я всього-навсього хотів взнати...

Дівча: Будь ласка, я нікому нічого не скажу.

Етей: Так, спокійно. Я залишаюся на місці. Навіть відступлю трохи (робить крок назад).

Дівча обережно підбирає навушники і окуляри.

Етей: Я тобі нічого не зроблю.

Дівча: Усі ви так кажете. Я по відео бачила... Ти ж справжній? Не віртуальний?

Етей: (крок уперед) Можеш доторкнутися...

Дівча: Я ж казала! Всі ви однакові! Не чіпайте мене!

Етей: Що за комедія?! У тебе є хоч клепка у голові?!

Дівча: Це справжній світ. Не віртуальний. І не той, який ти сам вигадуєш у своїх фантазіях або снах. Тут мають місце страждання. Тут навіть вмирають. Розумієш?

Етей: Але ж...

Дівча: Та, що я тебе питаю? Ти - один з Них! Йди геть! Інакше - я закричу.

Етей: Та не...(крок до неї)

Дівча: (безсило падає на коліна і вищить) А-а-а! На допомогу! Ні-і-і...!

Етей, закривши долонями вуха, задкує; вибігає.

Дівча затихає. Одягає навушники. Знову обережно, постійно озирючись, сідає у крісло. Вмикає плеєр. Звучить музика. Тремтячими руками одягає окуляри. Розслаблюється. Починає, сидячи, здійснювати танцювальні рухи. Зі сміхом вибігають клаптикові чоловічки і, підхопивши крісло разом з Дівчач на плечі, знову кудись зникають. Залишаються лише троє.

Клаптикові чоловічки: (кожен каже по одному слову, і т.д.) Спочатку їх хлібом не годуй - дай пограти у справжнє життя. Коли ж вони зіштовхуються з ним на ділі, то рвуть його і себе на шматки.

Сумно повертаються і збираються йти геть.

Четвертий Клаптик

...Шум (верески, сміх). Клаптикове тріо різко обертається.

Клаптикові чоловічки: (кричать разом) Сюди! Ми вам зараз допоможемо!

Біжать у бік шуму і витягують звідкись (викочують?) разом з такими ж клаптиковими Щось Схоже На Авто. У ньому спокійно сидить Водій.

З протилежного боку виходить Етей. Ошелешено зупиняється.

Етей: Агов, що ви там робите?! Залиште його у спокої!

Клаптикові чоловічки здивовано втуплюються в Етея.

Клаптикові чоловічки: Ти до нас?

Етей: А до кого ж іще? Навіщо ви це робите?

Клаптикові чоловічки, задумавшись, розходяться геть, врзнобій повторюючи останні три фрази ("Ти до нас?", "А до кого ж іще?", "Навіщо ви це робите?").

Етей: Почекайте, куди ви?

Але клаптикові чоловічки уже безслідно зникли. Етей підходить до Водія, розглядає його. Однак, той, здається, навіть не помічає цього.

Етей: Ви теж їх бачили?

Водій: ...

Етей: Розумію. Дурне запитання. Вони ж вас усе-таки кудись тягнули. Ви не могли цього не помітити... Чекайте. Ви що, думаєте, у мене галюцинації? Я - божевільний? Ну, знаєте... Хто ви такий врешті-решт?! Як опинилися тут?... Ну, промовте хоча б одне слово! У мене враження, що я розмовляю з мумією.

Водій: Я втомився.

Етей: Ну, нарешті.

Водій: Залиште мене у спокої.

Етей: Як хочете... А, можливо, вам потрібна допомога?

Водій: А ви що, автоспеціаліст?

Етей: Ні.

Водій: У вас є відеофон?

Етей: Є.

Водій простягає руку.

Етей: Тобто ні...Вдома. Хоча, у мене зараз навіть дому немає.

Водій: Тоді ви мені нічим не допоможете.

Етей: Розумієте, будинок або квартира - лише вузол, який прив'язує до певного місця на Землі. Навіщо себе обмежувати, якщо можна вважати своїм домом увесь світ?... Вибачте, вам, напевно, нецікаво... А що сталось?

Водій: У мене зламалась машина.

Етей: Ви маєте на увазі ту, у якій сидите?

Водій: Дурне запитання.

Етей: Чому це?

Водій: Бо це не має значення. Хоча, напевно, ви праві.

Етей: І давно ви отак?

Водій: Десь з полудня.

Етей: Чудово! Чому ж ви сидите у поламаній машині?

Водій: Ще одне недоречне запитання.

Етей: Тим не менш, мені хотілося б почути на нього розумну відповідь.

Водій: Дарма я заговорив з вами. Ну, нехай... Все одно, вже пізно... Отож, наївна ви людина, невже не розумієте, що повинен же хтось приїхати, щоб її полагодити?

Етей: Чому ж тоді такий самовпевнений і зарозумілий, як ви, не здогадалися пройти до найближчої ремонтної станції всього три кілометри? Це набагато легше.

Водій: А машину залишити саму?

Етей: Залишити.

Водій: Не піде.

Етей: Чому?

Водій: Її хтось вкраде. Ось і все. Іноді думати треба. Тепер-то я розумію, чому ви пересуваєтесь пішки.

Етей: Уявіть собі, що я не маю перед собою якогось чіткого пункту призначення. На жаль, на картах немає позначок на зразок “не спотворена людиною природа”, - а саме це я і шукаю... Але повернімося до вашої машини...

Водій: *(роздратовано)* Вам далеко не доведеться ходити. Ви і так стовбичите біля неї біту годину.

Етей: Нарешті у вас з'явилися хоч якісь емоції.

Водій: Не знаю, про що ви. Але, у будь-якому випадку, усі вони мої, і навіть не намагайтеся щось з ними зробити. Вам це не вдасться. Йдіть геть!

Етей: Та не гарячкуйте ви так. Я всього-навсього хотів нагадати, що ваша машина поламана, - а, отже, ніхто не зможе нею скористатися.

Водій: Окрім, хіба що, вас.

Етей: Що?!

Водій: Не прикидайтеся дурником. Я добре розбираюся у такій наволочі, як ти. Тобі не вдасться мене обдурити. Я знаю: ти хочеш вкрати мою машину.

Етей: Мені шкода, але у вас параноя.

Водій: Я тебе одразу ж розкусив. У мене було передчуття. Я знав, що моє авто не можна залишати. Йдіть геть! Вам тут вже нічого не світить!

Етей: Ви не розумієте. Це дуже стара дорога. Тут і за тиждень нікого може не бути.

Водій: Але ж ти тут з'явився.

Етей: Це просто збіг обставин.

Водій: Збіг обставин...

Етей: Та чого ви боїтесь? Машини ж нічого не коштують...

Водій: Ти що, знущаєшся з мене?! Геть!

Етей: Але ж...

Водій: *(підвівшись)* Геть! Геть звідси!

(Етей, махнувши рукою, йде. З протилежного боку з'являються клаптикові чоловічки і, схопивши Щось Схоже На Авто, швидко втікають разом з ним. Водій, побачивши, що Етей пішов, намагається сісти, але падає).

Водій: *(обмацавши навколо себе простір)* Я так і знав... Ну, ти... Агов. Віддай машину. Вона ж поламана... і зовсім тобі не потрібна...*(піднімається)* Чуєш мене? Ну, добре, - можеш не віддавати, тільки підвези мене. Агов. Я не ходив пішки вже декілька років, і, якщо ти не повернешся, то я тебе провчу...

(З'являється Щось Схоже На Авто. Його тягають клаптикові чоловічки).

Водій: *(помітивши Щось...)* Я так і знав, що ти злякаєшся. Тепер начувайся!

(Чоловічки тягнуть Щось Схоже На Авто по простору, а Водій, спотикаючись, намагається до нього дібратися. Але – марно. Врешті-решт, усі вибігають геть).

Залишається лише один клаптиковий чоловічок. Він знімає з себе клаптикову одіж і виявляється Технархом. Той плескає у долоні – з'являються два клаптикових чоловічки. Вони несуть трон. Технарх показує, де його розмістити. Клаптикові чоловічки ставлять трон і зникають. Технарх у нього сідає і плескає двічі у долоні. Один за одним виходять клаптикові чоловічки. Вони зносять різні речі: крісло і ліжко з кімнати Етея, крісло Дівча, Щось Схоже на Авто та ін. Технарх вказує, де це все складати... Врешті-решт, клаптикові чоловічки, знісши усе, зникають...).

П'ятий Клаптик

(Технарх спить на троні. Поряд – маленький столик. Навпроти – купа різноманітного барахла, принесеного клаптиковими чоловічками. Входить Етей.)

Етей: Де ж ці машини з водою, коли вони справді потрібні? Хоч би дощ пішов, чи що... *(помічає Технарха; зачарований намагається відвести від неї погляд – бачить звалку речей; обурюється)* Т-та що це таке? *(витягує своє крісло; носиться з ним, не знаючи, де подіти)* Це ж моє крісло. Я не давав свого дозволу. *(нарешті ставить біля Технарха)* Ви не проти, якщо воно тут постоїть?... Мовчання – знак згоди. *(бачить своє ліжко)* Так... ліжко. Ліжко... Куди ж я поставлю ліжко? Я поставлю ліжко... сюди *(марно намагається витягнути ліжко з-під купи речей)*... Ну, гаразд. Нехай тут постоїть. Я нікуди не поспішаю. Втомився. Та й спати хочеться. На жаль, моє ліжко завалене чиймись речами, а тому доведеться шукати інше місце. О, вільне крісло! *(показує на своє)* *(до Технарха)* Ви не проти?... Мовчання – знак згоди. *(сідає; закриває повіки, ніби засинає; раптом підхоплюється; до Технарха)* А у мене чудова ідея. Яка?... А вгадайте... Ну, не хочете - то й не треба. Щоб ми з вами перейшли на “ти”... Мовчання - ...а, ну, ви, тобто – ти, вже сама знаєш. Ну, що ж гарних снів. *(закриває очі...; знову підхоплюється)* Ти щось сказала? Ні?... Знаєш, все-таки негарно виходить. Ми ще як слід не знаємо одне одного, а вже спимо майже разом... Я – Етей. А... хто ти?

(Виходить Бовдур).

Бовдур: *(пластично наслідує Етея)* Хто ти?

Етей: *(зривається на ноги; розгублено)* Не зрозумів...

Бовдур: *(звідкись виймає череп – ніби до нього)* А у тебе є розум? Хіба ти можеш дозволити собі таку розкіш?

Етей: Ви до мене?

Бовдур: Бідний. Ти такий розгублений, що геть втратив голову.

Етей: Ви що, бовдур?

Бовдур: *(кидаючи череп на звалку речей)* Принаймні, у тебе є інтуїція... Я – Бовдур Технарха!

Етей: Прізвище – “Технарха” – ще куди не йшло. А от... Ну, що за ім’я – “Бовдур”? Сам не знаєш, коли тебе кличуть, а коли намагаються образити.

Бовдур: Ха! Іноді я можу визнати себе справжнім Бовдуром. Нікому іншому це не дається так легко.

Етей: Ну, знаєте...

Бовдур: Звичайно, знаю.

Етей: І ви цьому радієте?

Бовдур: Така моя професія.

Етей: Ви радієте, що світ розвалюється на шматки, людство стало сліпе і не помічає своїх проблем? Ви з цього смієтесь?

Бовдур: Сміятись – це ще не значить радіти. От, якби ти сміявся і у цей момент зітнули голову. Запевне, обличчя не втратило б посмішки, але я сумніваюся, щоб ти дуже радів з цього.

Етей: Дивні у вас приклади.

Бовдур: Ну, не сказав би, що вони коять дива. Хоча, є думка, що вони роблять з людини дурня...

Етей: ...або бовдура...

Бовдур: Я бачу, тобі дуже сподобався мій іменний титул. Не хочеш приміряти до себе щось на зразок? Наприклад: Зануда. Хоча, ти ще занадто молодий для цього. Тобі більше підходить Нудотик.

Етей: Краще бути занудою, ніж носити таке справді ідіотське вбрання.

Бовдур: Ти не розумієшся на останній моді. Крім того, цей одяг відображає мою сутність. Подивившись же на тебе, можна подумати про щось деісторичне, без будь-якого натяку на оригінальність.

Етей: (*показуючи на купу речей*) Напевно, красти чужі речі теж увійшло у моду.

Бовдур: І ти міг подумати, що це я?! Я, хто дрозозфіли ніколи в житті не образив?! Подивись у мої чесні очі (*темні окуляри*).

Етей: Я вас ні у чому не звинувачую.

Бовдур: Тоді, напевно, ти маєш на увазі мою Господиню. І я тобі не дозволю...

Етей: Заспокойтеся. Як я можу приписувати провину людині, яку не те, що ніколи не бачив, але й чую про неї вперше.

Бовдур: А ти шельма!

Етей: Не розумію вас...

Бовдур: Ти такий лицемірний, що я, навіть будучи абсолютно впевненим, сам починаю вагатися у своїй правоті.

Етей: Та я справді ніколи не бачив і не чув про твою Господиню.

Бовдур: Ти – дурисвіт. Користуєшся моєю наївністю і довірливістю, моїм щирим серцем.

Етей: (*схопивши Бовдура за одяг*) Я нікому не дозволю себе так називати! Негайно вибачтеся, або я...

Бовдур: Що?! Вдарите?! Ну, бийте! За правду завжди б'ють таких ідеалістів, як я. Бийте?!... Тільки не по окулярах, бо у мене і так очі хворі.

Етей: *(відпустивши)* Та не збираюся я нікому завдавати шкоди. І взагалі – залиште мене одного. Я втомився так існувати. Моє життя – пусте, нічого не варте. А світ навкруг – наче дурний сон або телевізійна передача. Ніхто на тебе не зважає, а якщо іноді і зверне увагу – то тільки для того, щоб боляче відштовхнути.

Бовдур: Співчуваю. Знав би ти, як мені важко це чути. Але нічого не можу зробити... Хоча... Слухай, у мене виникла геніальна ідея!

Етей: Дивно це чути від Бовдура. Сподіваюсь, ти вирішив замовкнути.

Бовдур: До речі, непогана думка. Я буду грати на мовчання.

Етей: Думаю, усе своє ти вже програв. А у кредит я не беру. Так що іди під три чорти і не мороч мені голову!

Бовдур: Я маю більше прав тут знаходитись, ніж ти, бо я чекаю свою Господиню. Але, не дивлячись на глибоке почуття... обов'язку, я замовкну або взагалі піду звідси. Звісно, якщо ти у мене виграєш.

Етей: Про що ти?

Бовдур: Ми з тобою поб'ємося об заклад.

Етей: Я ж сказав: не буду ні з ким битися.

Бовдур: Ну, і хто з нас після цього бовдур?... Ми з тобою йдемо на парі, закладаємося.

Етей: Я щось пам'ятаю про це, але ніяк не можу згадати.

Бовдур: Слухай уважно. Ти стверджуєш, що ніколи не бачив моєї Господині і навіть не чув про неї? *(Етей втомлено киває)* Не гарячкуй. Отже, якщо ти кажеш правду – тоді мій програш, і я замовкаю або взагалі йду геть.

Етей: Йдете геть.

Бовдур: Думаєш, ти мені дуже треба? Я тут тільки через мою Господиню... Домовились. Йду геть. Але, якщо ти не правий...

Етей: Що значить "якщо ти не правий"? Я ж вам сказав...

Бовдур: Якщо ти неправий, тоді – виграв я, і повинен отримати щось від тебе.

Етей: Будь ласка. Що хочеш.

Бовдур: Отже, по рукам.

Етей: По рукам.

Бовдур: І тобі навіть не цікаво, що я виграю?

Етей: Це немає значення.

Бовдур: Ну, що ж. Тоді я заберу у тебе найдешевше, за твоїми ж словами. Віддай своє життя!

Етей: Гей! Агов! Чекайте-чекайте! Ми так не домовлялись!

Бовдур: Ми побилися об заклад. Ти сказав: “Життя нічого не варте”, а потім “Бери, що хочеш”. Усе справедливо.

Етей: Але ж ви ще не виграли.

Бовдур: Я просто подумав: тобі буде цікаво дізнатися, що ти можеш програти.

Етей: Я впевнений на сто відсотків, що не бачив...

Бовдур: Тоді тобі немає чого хвилюватися.

Етей: Але, навіть якщо... Якщо..., то я не згоден.

Бовдур: Це вже не має значення.

Етей: Як немає? Я вперше граю у це і не знаю правил. Ви мене ошукали! Це ви – дурисвіт!

Бовдур: Ну, добре-добре. Скажи спасибі, що я – ідеаліст і дуже чутливий до чужих благань. Отже, я дам тобі другий шанс, вірніше – оберу його сам.

Етей: Як це?

Бовдур: Я не буду забирати життя, але візьму другу найнепотрібнішу тобі річ.

Етей: Усе, що завгодно.

Бовдур: Ти знову погоджуєшся, не подумавши.

Етей: Ви не залишаєте мені вибору.

Бовдур: Справді? Зате я залишаю тобі життя.

Етей: А натомість?

Бовдур: А натомість заберу у тебе цей світ.

Етей: Тобто...

Бовдур: Пам’ятаєш? Дурний сон..., телевізійна передача...

Етей: Увесь світ?

Бовдур: Увесь.

Етей: Тепер по руках. Тільки більше ніяких змін не буде.

Бовдур: Не буде.

Етей: *(сміється)* Слухай, Йолоп. Навіть, якщо я не виграю, - а це неможливо, - то забрати увесь світ не зможе навіть такий Бовдур, як ти! Ще взяти життя – це я розумію. Вбити – та й усе. Але світ...

Бовдур: І все-таки я його заберу.

Етей: Та подавись ти ним! Навіщо він мені здався? Навкруги нічого справжнього. Цей світ сам розпадається і скоро зникне... У будь-якому випадку, я зараз готовий на все, аби опинитися у місці, де є справжня природа без усіякої техніки... Ліс... Трава... Джерельце... Вода... До речі, вода десь тут у вас є?

Бовдур: Служник, води!

Етей: Ага. *(іронічно клацає пальцями)* Служник, води. Може у вас тут ще й камердинер якийсь... або сама її величність...?

Бовдур: У нас тут усе є... До речі, а мавп тобі на природі не треба? *(стрибає, імітуючи мавпу)* У...у...у...

Етей: Як мені усе це набридло. Ви постійно з мене знущаетесь. У чому моя провина? Я втомився... Зараз десь тут ляжу і помру *(лягає)*.

Бовдур: Ви не наважитесь... Бабуся казала: “Мрець – на нещастя”... Де цей служник? *(виходить)*

Етей: Як це не дивно, але там, за порогом смерті, напевно, єдине місце, куди ще не дісталася техніка... Принаймні, там її менше, - казав же цей адміністратор, що поки лише одного канонізували... Хоча, усе це пусте... Та й про дорогу туди нікого розпитувати не доведеться *(закриває очі)*.

Напівморок.

Мені здається, що у кріслі сидить моя мати – я бачу лише її обриси (Обрис-Мати). Вона тримає у руках ту ж барвисту книгу, назву якої я ніяк не можу розібрати.

Обрис-Мати: *(читає)* ... Дивно, але проходили роки, століття, епохи, а Клаптикових Чоловічків так ніхто і не побачив. Врешті-решт, земля висохла, а Цивілізація, яка на ній розвивалась, поступово вичерпала себе. Еволюція дійшла краю – її більше ніщо не цікавило. І це закономірність. Так було завжди. Ніщо не вічне... Ну, ось і все *(різко закриває книжку і викидає її кудись убік)*... А ти, я бачу, нарешті навчився виконувати свої обіцянки. Як справжній мужчина. Обіцяв, що заснеш – і справді: ти спиш... На добраніч. Не поспішай. Гарно виспись.

Я: *(крізь сон)* Але як же вона? Я її повинен врятувати... Вона загине...

Обрис-Мати: Ти вже нічим не допоможеш...

Я: Ні... Я повинен... Я її кохав такою, якою вона була раніше, і тому не можу залишити зараз...

Обрис-Мати: Ти обіцяв заснути.

Я: Вибач... Але я повинен...

Обрис-Мати: Все одно ти мій... Уже мій... Лише мій...

Вона йде до мене. Раптом за щось зачіплюється. З неї поступово спадають її обриси, ніби якась одіж... КЛАПТИКОВИЙ ЧОЛОВІЧОК!!!

Шостий Клаптик

З усіх боків до лежачого Етея повільно і обережно сповзаються клаптикові чоловічки.

- Ще один... Як жаль... А мені здавалося, він зможе... Слабак!... Не скажи. Він не такий, як інші, - він нас бачив... Тим більше слабак!... Куди його?... Яка різниця? Все одно час майже збіг...

Етей: *(крізь сон)* Вибач... Але я повинен...

(Клаптикові чоловічки сахаються. Повільно відступають від Етея. Виходить Служник, втуплюється в них. Вони швидко зникають. Служник тримає тацю, на якому келих води і пістолет.

Етей швидко підхоплюється на ноги. Дивиться на Служника).

Служник: Вже йду. *(підходить до Етея)*

Етей: Здрастуйте.

Служник: Я – Служник Технарха.

Етей: Дуже приємно. Етей. *(намагається потиснути руку, але у Служника вона зайнята підносом)*

Служник: Ваше...

Етей: Стривайте-стривайте. Це неможливо... Але ... Це ж ви були Бовдуром?

Служник: Це немає значення. Хто з нас, шановний, у своєму житті не був бовдуром? І нагадувати йому про це – ознака поганого тону.

Етей: Вибачте.

Служник: Ви, здається, не виспались. Не буду заважати. Я можу зайти пізніше. Сядьте *(киває на крісло Етея)*. Добре відпочиньте *(розвертається виходити)*. Почувайте себе як вдома.

Етей: Я сам не знаю, що зі мною... Але залишайтеся. Що там у вас?

Служник: *(повернувшись)* Ваша вода...

Етей: Нарешті *(хапає бокал і швидко п'є)*.

Служник: ... і знаряддя вбивства.

Етей: *(потирхнувшись)* Яке вбивство?

Служник: Якщо я не помиляюсь, це ви жадали природи?

Етей: Не помиляєтесь. Ви не уявляєте, як мені набридли ці одноманітні сірі краєвиди. Від нудьги вити хочеться... Але не розумію. До чого тут вбивство? (*ставить пустий келих на підніс*)

Служник: Щоб здійснилося ваше бажання необхідно, всього-на-всього, за допомогою ось цієї зброї (*киває на пістолет*) вбити Технарха, що зв'язує усю машинерію у світі і є необхідною умовою її існування. Після вбивства буде коротенька, майже символічна війна. Декілька катастроф. Пару катаклізмів. Трохи хаосу. Потім – усе повернеться майже до початку.

Етей: Як... повернеться...?

Служник: Елементарно. Відбудеться Велике Природне Перетворення – і Земля переродиться. Настане Нова Ера.

Етей: Я знаю... Тобто, десь читав.

Служник: Навіщо ж тоді запитувати?

Етей: А люди?

Служник: Не хвилюйтеся. Виживуть... найсильніші.

Етей: Переродиться... Нова Ера...

Служник: І не сумнівайтесь. Усе буде, як ви замовляли.

Етей: Нічого я не замовляв!

Служник: Тоді б мене тут не було.

Етей: Я вас не кликав... і, взагалі, хотів залишитись на самоті...(*дивиться на Технарха*) Майже на самоті...

Служник: З вами може собі дозволити розмовляти тільки Бовдур. Справді. Піду покличу.

Етей: Стривайте-стривайте. Ну, добре. Ви мені дійсно були потрібні. Хоча б для того, щоб принести води, але...

Служник: Я вас слухаю.

Етей: Але мене зараз цікавить зовсім інше... (*киває на Технарха*) Вона жива?

Служник: Напевно, ви маєте на увазі: чи вона не померла?... Відповідь – ні. Вона лише спить, відновлює сили.

Етей: Я просто так хотів знати. А то лежить, навіть не поворухнеться. Раптом щось не так...

Служник: Дуже розумно з вашого боку... Отож, швидше вбивайте, бо вона скоро прокинеться...

Етей: До чого тут вона? Хм. Вбивати... Це ви не виспались.

Служник: Вона – *(вказує на Технарха)* Технарх – перед вами. А щодо другого вашого висловлювання, то я взагалі ніколи не сплю.

Етей: Ви божевільний...

Служник: А щодо третього – ніколи не обстежувався. У мене немає на це часу. По-перше, я працюю у Неї Служником, а, по-друге, розважаю Її або, якщо вам буде завгодно, займаю посаду Бовдура.

Етей: Усе-таки, то були ви...

Служник: Як я вже зазначав: це не має значення. Ми з ним зовсім різні. Нас майже нічого не пов'язує, окрім того, що Технарх – наша спільна Господиня.

Етей: Значить – я програв. Ще до нашого парі я вже встиг її досить добре роздивитися. Та й чути про Технарха мені довелося чимало. Жаль тільки – не знав, що це жінка. Я програв.

Служник: Не мені. Бовдуру.

Етей: І коли ж він з'явиться, щоб отримати виграш? Чи я йому для цього вже не потрібен?

Служник: Ні, без вас йому не обійтися.

Етей: І як же він забере у мене цей світ?

Служник: Мені все одно. Це його справа.

Етей: Вибачте, але у вас, напевно, роздвоєння особистості. Не хвилюйтеся тільки. Я знаю: це вже давно і успішно лікується.

Служник: На жаль, ви не праві. Ми не хворі. Світ – хворий. У нас не роздвоєння, а об'єднання особистостей. І ми зовсім не хвилюємося.

Етей: Бовдур про це знає?

Служник: *(знизавши плечима)* Я навіть не певен, що вона *(киває на Технарха)* здогадується. А щодо нього..., то на те він і Бовдур, щоб не знати того, що він знає.

Етей: А з нею *(вказує на Технарха)* усе добре?

Служник: З нею? *(підходить бере за руку)* Пульсу немає. *(кричить)* А-а-а-а! *(спокійним голосом)* Реакція на звуки відсутня. *(б'є Технарха по обличчю)* На дотик теж...

Етей: Та..., та що ви...

Служник: Словом, усе гаразд. Поки що. Але я сподіваюся, у вас вистачить сили волі досягнути своєї мрії про Новий Світ. Отож, беріть зброю.

Етей: Невже ви не розумієте? Це мене зовсім не приваблює.

Служник: А, ось у чому справа. Вас хвилює пістолет? А саме те, що він може не спрацювати? Його можна замінити (*кидає пістолет у купу речей; натомість витягує звідти інший*). Ось цей, сподіваюсь, вас влаштує?

Етей: Що це таке?

Служник: Він, звичайно ж, недосконалий, не досить зручний, але кров вже висохла. Ним, кажуть, вже когось вбили. Ось, бачите - плями...

Етей: Справжня гидота...

Служник: Взагалі-то, він трішки брудний, але я сподіваюсь вам сподобається.

Етей: Сподобається?! (*бере пістолет у руки*) Чиєсь життя обірвалося, а ви так спокійно про це говорите!

Служник: Ним могли вбити будь-кого, - навіть вас. Смерть, - так чи інакше. Чого хвилюватися?! Один чоловік через ревності вбив ним свою дружину. Вона хотіла його кинути. Він постійно працював. Рано йшов, вчасно не повертався. Словом, у нього виникли підозри про зраду. У неї теж. Він досить часто не ночував вдома. Вони мало бачились, а коли бачились - сварились... Словом, звичайне побутове вбивство.

Етей: (*дивиться на Технарха*) Але спочатку...

Служник: Ні, спочатку вони, звичайно ж, кохали одне одного... (*скептично дивиться на Технарха та Етея*) Принаймні, їм так здавалося... Взагалі-то, це - хвороба. Вчені дослідили.

Етей: Що?

Служник: Я кажу про кохання, любов, пристрасть..., - навіть звичайна дружба, сама маленька і нікчемна, - теж хвороба. Не фізична, а психічна, - сприяє деградації мислячої істоти, яка починає усе частіше звертатися до інстинктів, - і, як результат, знову стає звичайною твариною... Мавпою...

Етей: Бовдур теж про них згадував.

Служник: Можливо. І все-таки я радив би швидше скористатися пістолетом. У нас більше не буде такого шансу.

Етей: Ви що, глухий? І що значить "у нас"? Я не вбиватиму! Це ж людина...

Служник: По-перше, у нас мало часу, а, по-друге, людиною вона народилася триста років тому. Зараз це біоробот. Люди так довго не живуть.

Етей: Я цього не чув... У вас бувають слухові галюцинації?

Служник: Здається, ви не розумієте. Коли вона прокинеться, її ніхто не зможе вбити. Це дуже досконалий механізм.

Етей: І все одно. Вона занадто гарна для смерті.

Служник: *(схиляється до Етея; дивиться разом з ним на Технарха)* Справді?... Хібащо “занадто”. Краса потребує жертв, - до речі, як і Новий Світ. Ніщо не може виникнути просто так. Щось повинно зникнути... Усе, вона прокидається! Стріляйте!

(Технарх відкриває очі. Піднімається з крісла).

Технарх: *(дивиться на Служника)* Я тебе не викликала.

Служник: Ні?... Дивно. А у вас бувають слухові галюцинації?... Вже йду.
(рушає виходити)

Технарх: *(переводить погляд на Етея)* А це хто такий?

Служник: *(зупинившись)* Він прийшов вас вбити. Я заважав.

Етей: *(підійшовши до Технарха)* Я повинен це зробити.

Технарх: Чому?

Етей: Щоб виник Новий Світ.

Технарх: Вбивай.

Етей: Не можу.

Служник: Він слабодухий.

Технарх: *(бере пістолет з рук Етея, направляє на нього)* Тоді я це зроблю
(натискає на курок).

*(Етей повільно відступає назад. Перелякавшись, через щось
перечеплюється, падає. Лежить нерухомо).*

Технарх: *(до Служника)* Забери його звідси.

Служник: *(нахилившись над Етеєм)* Дати вам ще один пістолет? Чи може бомбу - таку маленьку, але потужну... А краще...

Етей: Ні.

Служник: *(випрямившись; до Технарха)* Він ще живий.

Технарх: Чому?

Служник: Зброя не заряджена.

Технарх: *(до Етея)* Як же ти збирався мене вбити?

Етей: *(піднімаючись)* Та не хотів я нікого вбивати.

Технарх: Для чого ж ти тут?

Етей: Не знаю... Напевно, вас врятувати.

Технарх: Я нікого не боюсь. Ніхто не наважується мені погрожувати.
Вигадай щось краще.

Етей: Це – правда.

Технарх: Не вірю. Мені доведеться тебе вбити. *(до Служника)* Іди поклич ката.

Служник виходить.

Етей: Перед тим, як ви це зробите, я повинен повідомити, що кохаю вас.

Служник: *(звідкись)* Він – слабодухий.

Служник заходить.

Технарх: *(до нього)* Кат?

Служник: Мертвий.

Технарх: Що з ним?

Служник: Вмер.

Технарх: Як?

Служник: Відрубав собі голову. Більше не було кого страчувати.

Технарх: Сам себе порішив. Зрозуміло. А що з Бовдуром?

Служник: Він вважає, що ката вбили докори сумління.

Технарх: Я запитую: Чому він не вбив Бовдура чи тебе?

Служник: Бовдур його найкраще розумів. Вони часто розмовляли.

Технарх: Про що?

Служник: Здається, про зміст життя, місце людини у світі, існування Бога...

Технарх: Досить. Зрозуміло, чому він відрубав собі голову. А тебе він теж пошкодував?

Служник: Та ні. Ми з ним не були знайомі. Він навіть не здогадувався про моє існування.

Технарх: Отже, доведеться його *(киває на Етея)* вислухати. *(до нього)* Що ти казав?

Етей: Я вас кохаю...

Технарх: Кохання... Кохання зникло давно.

Служник: Ніхто вже не знає, що це таке. Так..., бовкають, начитавшись всіляких небезпечних книжок.

Етей: Але ж я відчуваю!

Технарх: Я тебе не кохаю.

Етей: Ви повинні.

Служник: *(до Технарха)* Як він з вами розмовляє? Обережно. Нагадую: цей чоловік прийшов вас вбити.

Етей: Замовкни! Ти ж знаєш, що я не хотів.

Служник: Мені ледь вдалося йому завадити.

Етей: Неправда! *(хапає Служника)* Скажи їй, що це не правда!

Служник: Я гарно вихований і не зійду до вашого рівня.

Технарх: *(до Етея)* Відпусти мого Служника.

(Етей опускає руки. Відходить убік).

Технарх: *(до Служника)* Залиш нас.

Служник: Я заважав.

Технарх: Ти що, став недочувати?!

Служник: Але ж... Вже йду. *(виходить)*

Технарх: Я давно ні з ким не сперечалася.

Етей: Він вас обманює.

Технарх: Це не має значення.

Етей: Однак, одного дня йому вдасться...

Технарх: Нехай. Мені все одно. Забудь про це.

Етей: Добре.

Технарх: Отже, хто ти?

Етей: Вибачте, я не назвався. Мене кличуть Етей. А вас?... Тобто, Технарх – єдине ваше ім'я?

Технарх: Ім'я. Титул. Яка різниця? Ти не відповів на моє запитання.

Етей: Я відповів. Етей.

Технарх: Хіба ти – ім'я?

Етей: Ні. Вибачте. Я вас неправильно зрозумів.

Технарх: Не хвилюйся. Спокійно розповідай. У нас досить часу.

Етей: Я не хвилююся. Будь ласка. Крім того, що я – ім'я... Етей..., мені тридцять років. Мати нас з батьком залишила. Чомусь його, на відміну від матері, я зовсім не пам'ятаю. Дивно, чи не так?... Загалом, все як у інших. Домашня віртуальна освіта. Щоправда, тільки середня. Потім стало нецікаво. Взагалі, далі я читав те, чого мені справді хотілось, або те, що мені радив Фест.. Хоча, почекайте... Я подумав... А може, Фест і є мій батько? Він – єдиний друг. Фест вже давно мені допомагає. Навіть не пам'ятаю, коли ми з ним познайомились... Як ти вважаєш?

Технарх: Напевно. Поздоровляю, ти знайшов свого батька. Мабуть, мати теж тебе десь шукає.

Етей: Я був би не проти. Вона мені часто сниться, і...

Технарх: Що?

Етей: Ти на неї дуже схожа. Ні, справді.

Технарх: Напевно, мені має бути приємно, що я схожа на людину. Тим більше, на твою маму.

Етей: Чому “має бути”?

Технарх: Я дуже досконалий механізм. Почуття мені не потрібні. Вони тільки заважають.

Етей: Без почуттів – немає душі. А це – основне, що є в людини. Ти не жалкуєш?

Технарх: Жалкувати – теж відчуття.

Етей: Але ж і ти колись була людиною.

Технарх: Невже? Ні, не пам’ятаю.

Етей: І це все? Усі твої враження? Вірніше: Уся їх відсутність?

Технарх: Я тебе не розумію.

Етей: Ну... Хочеш, покажу тобі павича?

Технарх: Я не думала, що вони ще залишилися на Землі.

Етей: Дивись. *(рухаючись, мімікою і жестами імітує павича)*

Технарх: Що з тобою?

Етей: Я – павлін.

Технарх: Неправда. Ти – людина.

Етей: *(зупиняється)* Спасибі. Невже так складно мислити образами? Я просто намагався тебе розважити, викликати сміх або хоч якусь іншу чуттєву реакцію.

Технарх: Розумію. Але для цього у мене є Бовдур.

Етей: І йому вдається?

Технарх: Він і не намагається. Ця посада, скоріше, для гостей. Хочеш, я його покличу?

Етей: Не треба. Я вже з ним розмовляв. Мені вистачить.

Технарх: Як хочеш. Твоя справа... Що ти зараз відчуваєш?

Етей: Жаль і нудьгу.

Технарх: Чому?

Етей: Жаль – тому, що єдина, до кого мені у цьому світі не байдуже, не здатна хоч на якісь почуття... А нудьга... До речі, немає у вас тут якоїсь веселої музики?

Технарх: Десь повинна бути. Служник, веселу музику!

(Звучить денс-мелодія. Етей запрошує Технарха. Вони танцюють).

Етей: Тобі подобається танцювати?

Технарх: Напевно.

Етей: А як щодо тортів, морозива, шоколаду?

Технарх: Ніяк. Я самодостатній механізм. Мені, щоб відновити сили, вистачає сну.

Етей: А квіти?

Технарх: Трава, зілля... - немає різниці.

Етей: Весело живеш.

Технарх: Мабуть.

Етей: До речі, “весело живеш” – це жарт, слова у лапках. Розумієш?... А, хоча, усе пусте. У мене таке враження, що я розмовляю із кимось величним, крижаним, холодним... і, у той же час, дуже привабливим. Я відчуваю страх і не знаю, що лякає більше: твоя байдужість чи досконалість. Цей світ – вже непотріб, прах. Я ладен бути з тобою довіку. Мене чомусь захоплює відчуття, що цей стан дуже схожий на те, що називається Смертю. Життя закохане у Смерть! Цей жарт присвячую тобі. Чому ти не смієшся? Це є справді смішно. Я люблю Смерть! Кохаю тебе! Вічно!

(Етей і Технарх зупиняються. Дивляться один одному в очі... Мелодія змінюється на більш ритмічну і жорстку.

Історія в очах

(вирішується пластично)

Етей обнімає Технарха, притискає до себе і намагається поцілувати. Вона його відштовхує, і йде геть. Він стоїть, у відчаї схопившись за голову. Врешті-решт, зривається з місця і біжить за нею. Хапає Технарха і тягне назад. Вона спочатку ніби піддається, але потім висмикує свої руки. Грізно дивиться на Етея.

Він змінюється на лиці. Усміхається. Риси обличчя напружуються. Правицею витягає з-під сорочки своє серце і протягує його Технарху. Воно б'ється і пульсує у просторі. Технарх натомість робить те ж саме, але її серце – мертве. Вона бере Етеєве і втискає у свої груди. Усміхається. Глибоко вдихає. Етей же кладе собі у груди неживе, Технархове. Починає задихатися. Втрачає свідомість. Падає. Вмирає.

Технарх, гучно і відверто регочучи, гордо йде геть. Але її хода поступово з кожним кроком сповільнюється. Раптом, зупинившись, рвучко обертається. Біжить до Етея. Падає перед ним на коліна. Намагається привести до свідомості. Але усе марно. Тоді Технарх, видобувши серце з своїх грудей, повертає його Етею, а з власним у долонях повільно піднімається. Етей глибоко вдихає і встає. Технарх вкладає мертве серце у себе, але Етей зупиняє

це, і, огорнувши її долоні своїми, довго дивиться їй в очі. Вреши-реши, він опускає руки. Технарх бачить, що її серце пульсує і б'ється. Вона кладе серце у груди. Глибоко вдихає життя.

Етей і Технарх кружляють у танці Кохання).

(Усе ще звучить та ж сама денс-музика. Вони продовжують танцювати).

Технарх: Знаєш, я згадала, що значить бути людиною.

Етей: Ти знову нею станеш?

Технарх: Я вірю у це. Тільки дай мені час.

Етей: Бери. Здається, його у мене ціла вічність.

Технарх: Я обіцяю не баритися.

Етей: Що ти відчуваєш?

Технарх: Не знаю. Напевно, життя... Я вже люблю танцювати. І мені, жах як, хочеться спробувати торт, морозиво, шоколад. Я триста років не бачила квітів. Де вони? Хочу притиснутися до них і зрозуміти, що значить лагідність і ніжність!

(Навкруг них танцюють пари клаптикових чоловічків).

Етей: *(киває на них)* Вони тебе не лякають?

Технарх: *(дзвінко сміється)* Зовсім ні. Це мої слуги. Я їх дуже люблю, і вони відповідають мені відданістю.

Етей: Яка ж у них робота?

Технарх: Зберегти те, чого досягло людство. Вони не заважають руйнуватися немірній дійсності, а з її залишків і здобутків створюють майбутнє – Новий Світ.

Етей: Нехай живуть клаптикові чоловічки! Слава Технарху!

Технарх: Етей, обіцяй ніколи не залишати мене.

Етей: Ніколи!

(У чорному лискучому святковому вбранні виходить Бовдур. Клаптикові чоловічки під поглядом його темних окулярів завмирають на місці. Мелодія затягується, наче на зіпсутій платівці, і зникає. Бовдур, б'ючи і розтихаючи клаптикових чоловічків, проходить повз Етею з Технархом).

Технарх: Як ти смієш бити моїх слуг?

Бовдур: А, це ви. Вибачте, що одразу вас не помітив. Йду. Гуляю. Дихаю свіжим повітрям – і тут ви. Яка несподіванка! Етею, і ти тут?! Напевно, повинен вас поздоровити.

Технарх: Ти не відповів на моє запитання.

Бовдур: Хіба? Розумієте, я пам'яті нещодавно позбувся. А навіщо вона мені? Тільки гуде постійно. І місця скільки займає?! Ні, краще без неї...

Етей: Тебе спитали: навіщо ти б'єш...?

Бовдур: О! Згадав! Повернулася пам'ять. Рідна моя... Навіщо? Я оце час-від-часу гуляю, розважаю себе... Технарх, ви просто не розумієте жартів.

Технарх: Я розумію, що це зовсім не смішно.

Бовдур: Невже? Можливо. Напевно, у мене, поки я працював на вас, змінилось почуття гумору.

Технарх: Ти хочеш сказати, що я у всьому винна?

Бовдур: Що?... А ви знаєте... Ось. Подивіться на себе. Ви нарешті знайшли одне одного. Будьте щасливі і не забивайте ваші голови усілякими дрібницями.

Етей: Що ти маєш на увазі?

Бовдур: ...Забув. Хоча... Я маю на увазі... Цю непомірну жадобу до наживи, до задоволення найганебніших бажань;... лінощі, я маю на увазі...(насолоджується) гнів, жорстокість, безмірна хіть, об'їдання, усепоглинаюча автоматизація, ненависть...!

Етей: Стій! Зачекай! Це не твої слова!

Бовдур: Ти про що? Я ж втратив пам'ять. Не чіпайте мене..., будь-ласка, я нікому нічого не скажу...

Етей: Блазень! Дурний Бовдур! Ненавиджу!

Бовдур: Усі ви так кажете...

Етей: *(хапає Бовдура за одіж)* Заткнись! Інакше, я не знаю, що зроблю!

Технарх: Етею! Що з тобою? Він же Бовдур. Це, всього-на-всього, дурні, нічого не варті жарти.

Бовдур: Дарма я заговорив з вами. Ну, нехай...

Етей: *(опустивши руки)* Він знущається з мене!

Технарх: Бовдур! Перестань негайно! Етею, йди до мене. Не звертай на нього уваги.

(Етей, ледь стримуючи себе, підходить до Технарха).

Бовдур: Я втомився. Залиште мене у спокої.

Етей: *(злякано до Технарха)* Ти бачиш? Бачиш? Звідки він це все знає?

Технарх: Заспокойся. Усе нормально... Я не розумію, що з тобою, Бовдур?

Бовдур: *(до Етея)* Ти обіцяв заснути! Віддай мій світ!

Етей: Я її кохаю! Я врятував її!

Бовдур: Уже мій... Лише мій...

Технарх: *(до Бовдура)* Я тебе знищу!

Етей: *(до Бовдура)* Ти вже нічого не зможеш зробити!

Бовдур: Але ж я виграв!

Технарх: Я тебе попереджала! *(рушає на Бовдура)*

(Бовдур різко падає і звивається у конвульсіях).

Технарх: *(до Етея)* Це не я. Я ще нічого не зробила.

(Бовдур застигає на підлозі).

Етей: Невже це все?

Технарх: Бовдуре, що з тобою? Я не розумію... *(кудись вбік)* Заберіть його!

(Звідусіль вибігають клаптикові чоловічки і обережно підходять до Бовдура).

Етей: *(до Технарха)* Тепер ніщо не завадить нам і нашому щастю! Ми побудуємо Новий Світ!

(Раптом Бовдур підхоплюється на ноги. Клаптикові чоловічки розбігаються, але він, все-таки, встигає схопити двох з них).

Бовдур: Куди ви? Стійте! Усі сюди!

(Клаптикові чоловічки зупиняються).

Технарх: Відпусти їх.

Бовдур: *(піднімає руки)* Я чимось перед вами завинив? Напевно. Не знаю за що, але – вибачте... Хоча, ні. Вбийте мене! Я так більше не можу!

Технарх: Що з тобою?

Бовдур: Не знаю. Не пам'ятаю. Але я хворий. Невиліковно хворий... Я згадав! Це страшне захворювання. Від нього немає ліків. Я дуже страждаю.

Етей: І що ж це за хвороба?

Бовдур: Хвороба?... Забув...

Етей: Якщо це склероз, то нічого страшного. Жити будеш.

Бовдур: Ти цього не відчув! Ти не знаєш, що значить кожну хвилину заново народжуватись на світ. Зрозумійте, я не винен у тому, що я зробив до цього, оскільки я був не я. Я – зовсім інший.

Етей: Гарне пояснення. Я – не я, і кара – не моя.

Технарх: Не знаю, що з тобою, але я тебе вибачаю. Йди собі.

Етей: І, не дивлячись на хворобу, намагайся запам'ятати одне – щоб ми тебе більше не бачили.

Бовдур: Не знаю, що я зробив, але, напевно, це вже неможливо виправити. І, все ж, я не знаю, що там (*киває у бік*), і як до мене поставляться, а тому, благаю вас, дозвольте мені останнє прохання.

Технарх: Кажі. Можливо, ми поставимось до нього прихильно.

Етей: Щось мені це не подобається.

Бовдур: Я буду блукати по світу. Мені потрібно нести щось у серці. Я хочу, щоб це було добро, - добро, яке я пам'ятаю точно, і у здійсненні якого я брав безпосередню участь.

Етей: Будь обережний.

Технарх: Добру ми завжди раді. Отож, твоє прохання. Не зволікай.

Бовдур: Як тільки я побачив вас, обох вас, переді мною одразу ж зринуло якесь видіння, а, можливо, і спогад. Це дуже давній ритуал. Він не забере багато часу...

Етей: Не розумію: навіщо це?

Технарх: Не хвилюйся. Я – Технарх. Обіцяла – повинна виконати останнє прохання.

Бовдур: Ви – чудова пара. Одружіться. Це ще більше об'єднає вас, дозволить бути разом довіку.

Етей: Що це таке?

Бовдур: Це – добро. Я знаю. Це – добро. Я скажу декілька слів, ви поклянетесь одне одному у коханні – і все... Добро... Останнє прохання...

Технарх: (*до Етея*) Що ти про це думаєш?

Етей: Це архаїзм, давній історичний ритуал. Я колись вчив. Одружитися – гарно, чудово, але... Нічого не розумію.

Технарх: Нехай. Зробимо для нього цю маленьку милість. Тим більше – людський ритуал. Можливо, він ще трохи зблизить нас і допоможе мені швидше стати людиною.

Етей: Я, взагалі-то, не проти, але будь насторожі.

Технарх: (*до Бовдура*) Починай. Ми готові.

Бовдур: Дякую вам... Отож, станьте один біля одного... Чи клянешся ти, Етею, у коханні до цієї жінки?

Етей: Клянусь.

Бовдур: Чи клянешся ти, Технарх, у коханні до цього чоловіка?

Технарх: Клянусь.

Бовдур: Ось і все. Ви – одружені. Шлюб укладено. Поздоровляю. Тепер, чоловіче, можеш поцілувати свою дружину.

Технарх: Що це?

Етей: Поцілунок. А ми зовсім забули про нього. Побачиш, тобі сподобається.

Технарх: Ти впевнений?

Етей: Я тебе кохаю.

Технарх: Я тебе кохаю.

(Етей цілує Технарха. Грім і блискавка. Світло тане).

Сьомий Клаптик

(Тривожно. Навкруг – лише простір. Тьмяні кольори витають у просторі і разом з прозорими слизькими пасмами туману осідають униз – туди, де згорнувся “клубочком” Етей. Його іноді судомить. Дрижать тіні. Навколо нього “кружить” Бовдур).

Етей: Мені боляче.

Бовдур: Це завжди боляче. Прийняти важливе рішення, відкинути сумніви, зламати улюблені рожеві окуляри, - конвульсія душі, спазми розуму. Так, боляче, з одного боку, але ж з іншого – дуже і дуже.

Етей: Що?

Бовдур: *(розвівши руками)* Нічого.

Етей: З нею усе добре?

Бовдур: З нею – усе! Тобі вдалося. Поздоровляю. Ти вбив її.

Етей: *(хрипло)* Чому?

Бовдур: Тому, що інакше той світ ще й досі тягнув би свою власну, вже нічого не варту, заяложену лямку життя... Врешті-решт, тому що закони фізики виявилися могутнішими за сили кохання.

Етей: Ти у всьому винний! Ти!

Бовдур: З Бовдура ніхто не питає. Бовдур є бовдур, - і цим все сказано... *(б'є Етея по плечу; радісно)* А ти чудово вигadaв з шлюбом. Поцілунок. Волога. Коротке замикання. Ба-бах! Ба-бах! Як я й казав – декілька катастроф, пару катаклізмів... Молодець!

Етей: Це твоя ідея з одруженням!

Бовдур: Невже? Навіть не сподівався від себе такого.

Етей: Я теж. Від тебе не чекав. На жаль.

Бовдур: А я люблю сюрпризи. Знав би ти, скільки попереду нового. Думаєш: усе як було – так і залишиться? Помиляєшся. Ти почнеш усе з початку!

Етей: Мені все одно... Зі мною покінчено.

Бовдур: А-а... Депресія. Тихий душевний розпач. Байдужість. Синку, здається, я спостерігаю дивні нервові симптоми. Тобі потрібно негайно ж змінитися, інакше... Помилка у тому, що у майбутнє ти тягнеш за собою величезний багаж минулого. Це небезпечно для реальності – їй не залишається простору.

Етей: Все одно... Я вмираю.

Бовдур: Можливо... Хоча, це вже не має значення. Дарма ти не радієш. Скоро буде Новий Світ.

Етей: Мені у ньому немає місця.

Бовдур: Не хвилюйся. Знайдеться. Навіть для тебе.

Етей: Про що ти?

Бовдур: Сюр-приз! Ах-ха-ха-ха-ха...!

Етей: Йди геть! Залиш мене у спокої! Ти хворий!

Бовдур: До речі, спокій – непогана ідея, - особливо, коли хворий...
(змірює Етея поглядом)

Етей: Геть!

Бовдур: І тобі “щастя”! Бувай. Ще зустрінемося.

(Бовдур виходить).

Напівсвітло.

Мати походить по невеличкій кімнаті. На ній – халат, різнокольорові капці, на носі – окуляри, а в руках – картата книжечка і чорнильна ручка, якою вона час-від-часу, щось у ній записує.

Мати: ...війна...М-м-м... Сталося *(пише)* Велике Природне Задоволення...Ха-ха! *(червоніє)* Щось не те. *(черкає)*... О! Перетворення... Природне Перетворення... і Земля виродилася. Ні. Навпаки. Пе-ре-роди-лася. Настала Нова Ера. Але хворобу не вдалося повністю знищити. Вона знову затаїлася десь поза нашою реальністю... Ні. Краще – свідомістю... свідо-містю. А тому ще довго з покоління у покоління передавалась головна ознака її перших симптомів – Поява Клаптикових Чоловічків. І потрібно було пам’ятати... пам’ятати... *(дивиться на годинник)* О! Згадала. Я ж запізнюся на роботу. *(знімає окуляри, кладе їх у кишеню піжами)* Фест! Фест!

Зліва – прохід в іншу кімнату, - напевно, у спальню. Мати зазирає туди. Її обличчя спотворюється гнівом. Відступає на пару кроків, розмахується і зі всієї люті кидає у спальню картату книжку.

Мати: *(кричить)* Оце чоловік! Фест! Знову десь пішов – і навіть нічого не сказав. Потім буде відбріхуватись, що не хотів будити. Все! Моє терпіння теж має свої межі! Остання крапля! *(біжить у спальню; звідти, час-від-часу, долинає її голос)* Скільки можна?!... Сил моїх більше нема!... Сновигає як приبلуда!... Слова не витягнеш!...

Мати вибігає зі спальні у мою кімнату. Одягнута по-дорожньому. Сумно оглядається навкруг. Підходить до мене.

Мати: Ось і все. Повір: мені дуже жаль. Ти ні в чому не винний. Просто, світ такий. Недосконалий. *(гладить мене по голові)* Пробач. Сподіваюсь, колись ти мене зрозумієш. *(повільно йде у правий вихід з кімнати)* Я люблю тебе!... Інше життя у новому світі... *(майже вийшовши, раптово обертається; кричить)* Це твій батько у всьому винний! І передай йому, що він – бовдур! Справжнісінький БОВДУР!

Мати вибігає.

Восьмий Клаптик

(Поступово сцену заливає яскраве світло. Звідусіль лунають звуки природи: спів пташок, шелест листя, дзюркотіння води у річці... Етей повільно приходить до свідомості).

Етей: ... інше життя... у Новому Світі... *(раптово прокидається)*
(Спочатку лячно, а потім здивовано озирвається навкруг себе. Незабаром на його обличчі з'являється усмішка. Радість. Піднімається. Простягає руки до сонця... Качається по траві... Ловить метеликів... Сміється...).

Дев'ятий Клаптик

(Двері відчиняються. З них спиною виходить Професор).

Професор: *(на ходу до когось за дверима)* Не хочу нічого слухати... Потім... Потім... У мене зараз лекція... Не заважайте... *(зачиняє двері; піднімає білий халат, обтріпує його; одягає)* *(до себе)* Як завжди... Усе валяється на підлозі... Ніякого порядку...

(Професор сходить у глядацький зал).

Професор: *(до присутніх)* Вибачте. Робота... Отож, шановні, перед вами *(показує на Етея)* досить цікавий випадок. *(Навколо Етея з усіх сторін сходяться Клаптикові. Кожен імітує щось своє. Один, наприклад, сідає біля Етея і втуплюється у простір перед собою; інший – постійно від чогось злякано бігає, ховається; наступний – ходить, розмахуючи руками, вказує то на те, то на інше, ніби пояснюючи; ще один – пересувається як робот і т.д.)* Чоловік тридцяти років. Доводиться іноді стимулювати його уявне середовище. На жаль, зараз така ситуація вже не рідкість. Чимало молодих людей...

Асистентка: *(прочиняє двері)* Дозвольте? Професоре, вас знову викликають. Невідкладна ситуація.

Професор: Вже йду... Тільки вколить йому *(вказує на Етея)* заспокійливе, ато він наче задерев'янів... *(Той, що сидить біля Етея, витягує хлопавку і під її "бах" кричить: "Сюрприз!!!". Асистентка підходить до Етея зі шприцом. Намагається йому вколоти, але після недовгої боротьби він її відштовхує).* Вибачте. Робота. Як я втопився... *(Клаптикові разом з Асистенткою кидаються на Етея, підминаючи його під себе) (до звуко- і світлооператорів)* Відключіть усе... *(Над Етеєм, Асистенткою і Клаптиковим світло повільно згасає, а у залі – поступово вмикається; звуки природи стихають. Етей виборсується з-під купи тіл, що накинулися на нього і надалі продовжують звиватися, боротися на тому ж місці. Він дивиться перед собою. Потім обертається до них спиною і йде геть).*

Професор: *(до присутніх)* А поки мене не буде, намагайтеся самостійно проаналізувати побачене...

(Професор виходить у двері).

Десятий Клаптик

Останній (залежно від обставин може повторюватися декілька раз)

Куліси (обов'язково)

Оплески (бажано)

липень 2003р.